

Ritkán megyek haza. Sajnos egyre ritkábban. Most is az utolsó percben érkeztem. Még láttam egy pillanatra Nénike megnyugodott, szinte gyerekes arcát, de csak egy pillanatra, mert már hozták a koporsó fedelét, eltakarták előlem, s már vitték is ki az udvarra. Szent Mihály lovára helyezték. Sokan eljöttek a temetésre, nemcsak a faluból, a szomszéd községekből is.

Kerekes Julianna élt kilencven évet. Olvasom, szedegetem, raskogatom egymás mellé az aranyozott betűket, a sötétbarnára festett koporsódeszkáról. Mi egyszerűen csak Nénikének hívtuk. Nénike így, Nénike úgy, de Juliskának soha, legfeljebb a nagyanyám, hiszen ők édestestvérek voltak. A Kerekes lányok! Tíz-egynéhány ház választotta el őket egymástól. Két világ. Vargáék, nagyanyámék a földdel hadakozó nagy család mozgalmas életét éltek, Nénike velem, aki súlyos betegségből lábadozott, a mindennapok melegét kereső emberek nyugalmas, megcsendesült világában botladozott. Emlékszem, esténként kiültünk a gangra. Beszélgettünk. Ő már közel járt a hetvenhez, én meg a húszat sem léptem át. Hallgattam csendes mondatainak különös muzsikáját, az emlékek halk koppanását, amint leváltak a lélek mindent elzáró pántjáról. Évszakok jöttek-mentek, talpra álltam, és aztán máról holnapra, úgy egyszerűen, talán búcsú nélkül, elmentem. Bezárult mögöttem a kiskapu. Nénike egyedül maradt. Majd meglátogatom – ígértem –, s jöttem is, most, több mint húsz év után, a temetésre.

Állok a koporsó mögött. Körülöttem ismeretlen arcok. Ismeretlen? Ahogy felém biccentenek, ahogy szemükkel, mozdulatukkal üdvözölnek, rádöbbenek, hogy gyermekkorom huncut, nevető szemű, egymás kezét szorosan fogó társaim, pajtásaim néznek rám a fáradt, mély barázdájú arcvonások mögül. S már sorakoznak is mellém, úgy masíroznak elő emlékezetemből, mint amikor katonásdit játszottunk, s fapuskákkal, kardokkal vonultunk végig a falun.

S aztán, amikor kiléptünk a gyermekkor napsugaras világából, nem széledtünk szét a nagyvilágban, együtt maradtunk, együtt róttuk a baranyai hegyhát csodálatos útjait, az egymás mellett lélegző parányi falvak utcáit. Nénike háza volt az a központ, amely összegyűjtött bennünket, fiatalokat. Én már akkor arról álmodoztam, hogy színész leszek. Türelmesen hallgattak, követtek képzeletem rakoncátlan csapongásában. Aztán ott, Nénike petróleumlámpással világított kis szobájában elhatároztuk, hogy betanulunk egy darabot, még hozzá egy drámát! Herman Heijermans holland szerző *Remény* című drámáját választottam. Elmosolyodom magamban, tudom, most nem illik, de

Nénike megbocsát. Ma sem tudom megmagyarázni, hogy miképpen „kotortam” elő ezt a halászdramát, és hogy miért pont azt választottam, hiszen a téma olyan nagyon messze volt tőlünk. Lelkesedéssel fogadták, és csináltuk, estéről estére próbáltuk, a hajótulajdonos problémája beköltözött a falak közé, befészkelte magát tudatunkba, nem hagyott nyugton bennünket. A kocsmában, ahol előadtuk az eléggé szegényes színpadon, alig értek be a nézők, nagy sikerünk volt, meg kellett ismételni az előadást.

S most itt állnak a koporsó körül. Hajukat már megcsípte a dér, tartásuk már nem olyan egyenes, mint valamikor.

A temetés után kérnek, maradjak. Sietnem kell – mondom –, még sötétedés előtt vissza szeretnék érní a városba. Nem értenek, nem értik, miért a rohanás, hiszen legalább most illenék itt maradni. Nem tudok, valami hajt, minél előbb indulni szeretnék, hogy magam mögött maradjon a falu, hogy egyedül maradjak. Majd meglátogatlak benneteket – mondom a körém sereglő rokonoknak, a jóbarátoknak –, s belém hasít a felismerés! Ezt mondtam Nénikének is, ezt ígértem! S nem jöttem! S most megint csak nem jövök, mert mindig akad majd valami, ami visszatart, ami fontosabb lesz, és nem érnek majd el a felém nyúló kezek, mert rohanni kell, rohanni! Csak tudnám, hogy miért?

Beletaposok a gázpedálba. Miért ez a menekülés? Miért akarok megszabadulni az emlékektől, az emberektől, akikhez olyan erős szálak kötnek, akik az otthon melegének parányi szikráit gyűjtögették velem együtt.

A falvak között rövidek a távolságok. Már Csúzán vagyok. Fehér Ferenc írt egy verset, *Egy csúzai éjszaka* a címe. Nem tudom, miért az jut most eszembe, annak a sorai fognak körül, s nem hallom már a motor zúgását. Egyik versszakától sehogyan sem tudok szabadulni, így szól:

*Hallom, jajdul most a Csobogáti-szurdok,
s éledne még Csopa, Szöllöske, Korpona...
Nemcsak hűlt szobámba-életembe zúgysz most,
baranyai szél, te fájdalmas orgona!*

